

Posudek oponenta na disertační práci

RNDr. Jany Dlouhé

Problém celku. Holistické koncepty v environmentálním vzdělávání

Předkládaná práce se zabývá pojetím celku, což je téma velmi zajímavé a aktuální právě s ohledem na environmentální kontext. Právě environmentální myšlení (pokud jsme ochotni použít toto spojení) značně akcentuje celek, celostnost či holistický přístup, který staví do opozice vůči partikulárním zájmům jednotlivých věd, činností, apod.

Zabývat se pojetím celku v disertační práci je věc značně ošemetná, a sám bych se na tuto půdu pouštěl jen nerad. Přesto lze říci, že dr. Dlouhá výpravu do nejistého terénu zvládla velmi zdařile. Určitě i díky tomu, že se na jistě nenahlédnutelný celek nesnažila dívat ze všech možných úhlů, a tak se nechat zavalit materiálem, ale věnovala se mu především s ohledem na environmentální perspektivu s akcentem na výchovu.

Doktorandka zdařile ukotvila též svoji práci v úvodních kapitolách vycházejících z filosofie (vyzdvihněme zdečásti o J. A. Komenském i postmoderní filosofii), ale i z filosofie vědy, resp. vědy. Její text pak pokračuje přes otázky holismu, komplexity k etice, resp. environmentální etice a vzdělávání.

Zde je třeba říci, že se svého nelehkého úkolu zhostila se ctí a podařilo se jí představit značnou šíři témat a spojit je úspěšně do zajímavého výsledný tvar práce, která přináší řadu podnětů jak pro filosofii, tak pro výuku spojenou s environmentálními problémy.

Jako oponent ovšem musím ovšem najít i chyby či nedostatky práce. Přestože mi celek textu i jeho rozvržení přijdou zdařilé, zpracování kvalitní, v některých částech text přeci jen je poněkud fragmentární – subkapitoly jsou někdy příliš krátké, aby některé koncepce, koncepty, teorie mohly být podány podrobněji a byly dostatečně vysvětleny. Text pak místy může působit dojmem, že se autorka přeci jen snaží zařadit do textu více podrobností, než unese – např. podkapitolka *Emergence a Conway Lloyd Morgan* (s. 84-85), *Kosmologie* (86-87), či *Teologická reflexe environmentální problematiky* (s. 117-118) atp. Možná by stálo za to některé obdobné „vstupy“ z práce vyřadit. Obdobně pak k fragmentarizaci přispěje zařazení podrobných celostránkových tabulek na s. 70-71.

V textu jsou pochopitelně i místa, která by si asi zasloužila rozvedení či důkladnější rozbor, jako např. pojetí holismu v přírodních vědách (s. 78 a násl.), kdy autorka sice zmíní, že biologové po r. 1920 naváží na Goetha, ale naturfilosofický i Goethův přístup by si zasloužily podstatně větší pozornost! Podléhá tak poněkud obdobné chybě jako Fritjof Capra, který ve své knize *Bod obratu* bojuje proti mechanicismu, ale prakticky opomíjí právě naturfilosofii, ale vlastně značnou část vědy 19. století, která s ním bojovala a diskutovala též. (Ke cti doktorandky je ovšem třeba říci, že se na rozdíl od Capry neupne k řešení domněle přicházejícím z Číny...).

Závěrem bych rád shrnul, že přes výše zmíněné nedostatky považuji práci za zdařilou, splňující dané cíle a přinášející nové poznatky a podněty. Disertace splňuje podmínky kladené na práce tohoto typu a doporučuji ji k obhajobě.

Karel Stibral

Katedra environmentálních studií FSS MU Brno / Katedra filosofie a dějin přírodních věd PFF
UK Praha